

የሰ/መ/ቁ. 28750

ጎዳር 24 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለሥልጣን - ነ/ፈጅ ዝናቡ ታደሰ

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ - ነ/ፈጅ ዘውዱ ዓለ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍርድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው ተጠሪ በአመልካችና በሥር 1ኛ ተከሣሽ ላይ በክስ የጠየቀውን ገንዘብ ተከላሻች ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ሊከፍሉ ይገባል በማለት የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ውሣኔ በመስጠቱና ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተውም የፌዴራል ክ/ፍ/ቤት ይህንኑ ውሣኔ በማጽናቱ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካች ቅሬታ በማቅረቡ ነው፡፡

የጉዳዩ አነሳስም ባጭሩ ሲታይ ተጠሪ በአመልካችና በሥር 1ኛ ተከሣሽ ላይ ባቀረበው ክስ 1ኛ ተከሣሽ ከባንክ ጋር ባደረጉት ስምምነት ኤል-ሲ ተከፍቶላቸው ከውጭ ዕቃ እንዲገባላቸው የተደረገ ሲሆን ነገር ግን ባንኩ ሳይጽፍላቸውና ሳይወከሉ በባንኩ ስም ወይም ትዕዛዝ የመጣውን ዕቃ በሕገ ወጥ መንገድ ከጉምሩክ ወስደዋል፡፡ በመሆኑም ክስ ለቀረበበት ገንዘብ ብር 395,738.59 (ሶስት መቶ ዘጠና አምስት ሺ ሰባት መቶ ሰላሣ አምስት ብር ከሃምሳ ዘጠኝ) ተጠያቂ ናቸው፡፡ እንዲሁም ሁለተኛ ተከሣሽ (የጉምሩክ ባለሥልጣን) በባንኩ ባለቤትነት የመጣውን ዕቃ ባለመብት ላልሆነው አንደኛ ተከሣሽ በአዋጅ ቁጥር 60/89 አንቀጽ 20/1/ እና በጉምሩክ ባለሥልጣን የወጣውን የዕቃ አወጣጥ ማንዋል በመጣስ በመልቀቁ ኃላፊነት ያለበት ስለሆነ

ክስ የቀረበበትን ገንዘብ በአንድነትና በነጠላ እንዲከፍሉ ይወሰንልኝ በማለት ጠይቋል፡፡

የከላሻ ክስና ማስረጃም ለተከላሻች ደርሶ የየበኩላቸውን የመከላከያ መልስ ያቀረቡ ሲሆን 2ኛ ተከሣሽ የአሁን አመልካች በሰጠው መልስ በአዋጅ ቁጥር 60/89 አንቀጽ 20/1/ የተዘረዘሩትን ዶክመንቶች የማቅረብ ግዴታ የተጣለበት አስመጪ የተባለው ወገን ነው፡፡ አስመጪው ጉምሩክ እነዚህን ዶክመንቶች ሲጠይቀው የማቅረብ ግዴታ አለበት ማለትም ጉምሩክ እነዚህን ዶክመንቶች የማየት ግዴታ ተጥሎበታል፡፡ ወይም እነዚህን ዶክመንቶች የሚሰጡት ወገኖች ካልፈቀዱ በስተቀር ባለንብረቶቹ አይስተናገዱም ማለት አይደለም ብሏል፡፡

የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የገባው ዕቃ ባለቤት እኔ ነኝ በማለት የክሰሰ ቢሆንም በቀረቡት ማስረጃዎች ዶክመንቶቹ በሙሉ የሚያስረዱት የዕቃው ባለቤት 1ኛ ተከሣሽ መሆናቸውን ነው፡፡ በመሆኑም አንደኛ ተከሣሽ ዕቃው ወደ ጉምሩክ መጋዘን ሲገባ ባሉት ዶክመንቶች ቀረጥና ታክስ ከፍቶ ልስተናገድ ባሉበት ጊዜ የጉምሩክ ባለሥልጣን ይህንኑ መፍቀዱ ተገቢነት አለው በማለትና ሌሎችንም መከራከሪያዎች በማቅረብ ክሱ ሊሰረዝ ይገባል በማለት ተከራክሯል፡፡

የግራ ቀኝ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለትም የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት ጉዳዩን መርምሮ 2ኛ ተከሣሽ /አመልካች/ በ1987 ዓ.ም. በወጣው የጉምሩክ ሥራና የቁጥጥር ማንዋል መመሪያ መሠረት ዕቃዎችን ለማስረከብ የባንክ ፈቃድን የመጠየቅ ግዴታ አለበት፡፡ ነገር ግን ይህንኑ ግዴታውን በመጣስ ዕቃውን ለ1ኛ ተከሣሽ ያስረከበ ስለሆነ ብር 242,121.45 /ሁለት መቶ አርባ ሁለት ሺህ አንድ መቶ ሃያ አንድ ከአርባ አምስት/ ከ1ኛ ተከሣሽ ጋር ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ሊከፍሉ ይገባል በማለት ውሣኔ ሠጥቷል፡፡

ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለትም የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 337 መሠረት ይግባኙን ሠርዟል፡፡

የሰበር አቤቱታውም የቀረበው ይህንን በመቃወም ሲሆን ይህ የሰበር ችሎት አቤቱታውን መርምሮ አመልካች ለእዳው ከሥር 1ኛ ተከሣሽ ጋር በአንድነትና በነጠላ ኃላፊ ነው መባሉ ለሰበር ቀርቦ መጣራት የሚገባው መሆኑን በማመኑ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኙን አከራክሯል።

በአጠቃላይ የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳዩ ጭብጥ አመልካች ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከሥር 1ኛ ተከሣሽ ጋር ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ለመክፈል ይገደዳል ወይ ? የሚለው በመሆኑ ይህንን ጭብጥ በመያዝ አቤቱታው ከሕግ ጋር ተገናዝቦ ተመርምሯል።

ተጠሪ በአመልካች ላይ ክስ የመሠረተው በባንኩ ባለቤትነት የመጣውን እቃ ባለመብት ላልሆነው አንደኛ ተከሣሽ በአዋጅ ቁጥር 60/89 አንቀጽ 20(1) እና በጉምሩክ ባለሥልጣን የወጣውን የዕቃ አወጣጥ ማንዋል በመጣስ ዕቃውን የለቀቀ ስለሆነ ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከ1ኛ ተከሣሽ ጋር ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ሊከፍል ይገባል በማለት ነው። አመልካችም እንዲለቀቁ የተደረጉት ዕቃዎች ባለቤትነታቸው የ1ኛ ተከሣሽ እንጂ የሣሽ አይደለም በማለት ክሱን በመቃወም ተከራክሯል።

ይሁንና አመልካች ለክሱ ምክንያት የሆኑትን ከውጭ አገር እንዲገቡ የተደረጉ ዕቃዎችን ለ1ኛ ተከሣሽ ከማስረከቡ በፊት የባንክ ፈቃድን ጨምሮ የተለያዩ ሰነዶች ተሟልተው ሲቀርቡለት ብቻ መሆኑን የአመልካችን መ/ቤት ለማቋቋም በወጣው አዋጅ ቁጥር 60/89 እና አመልካች እራሱ ባወጣው የአዋጁ አፈፃፀም መመሪያ ላይ ተመልክቷል።

በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 2035 መሠረት አንድ ሰው ተለይቶ የታወቀና ግልጽ የሆነ የሕግ ድንጋጌ ወይም የአስተዳደር ደንብ ከተላለፈ ጥፋት ፈጽሟል ሊባል እንደሚችል ተመልክቷል። በመሆኑም ተጠሪ በሰነድ አማካይነት መያዣ ያደረገውን ንብረት አመልካች በሕግና በመመሪያ የተጣለበትን ግዴታ በመጣስ ለሥር 1ኛ ተከሣሽ በመልቀቁ በተጠቀሰው

የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2035 መሠረት በጥፋት ላይ የተመሠረተ ከውል ውጭ ንላፊነት እንዳለበት ይህ ሰበር ችሎት ለማረጋገጥ ችሏል።

በሌላ በኩልም አመልካችና የሥር 1ኛ ተከሣሽ ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ለተጠሪ ኃላፊ ሊሆኑ ይችላሉ?? የሚለውን ነጥብ ሲታይ የአንድነትና የነጠላ ግዴታ ከውል ወይም በቀጥታ ከሕግ ሊመነጭ የሚችል ሲሆን ግዴታው ከውልም ሆነ ከሕግ ቢመነጭም ሁልጊዜም ቢሆን እንደ አንድ ግዴታ የሚቆጠር ከመሆኑም በላይ የዚህ ዓይነት ግዴታ በሚኖርበት ጊዜም ባለገንዘብ በሁሉም ባለአዳዎች ላይ የሚኖረው መብት ከአንድ የክስ ምክንያት /Cause of action/ እንደመነጨ በማድረግ ሕጉ ግምት የሚወስድ ስለመሆኑ ከፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1896 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል።

ማንኛውም ከሣሽ የሆነ ወገንም ሌላው ወገን አንድ ግዴታ እንዲፈጽምለት ክስ ሲያቀርብ ተከሣሹን የሚጠይቀው በምን ዓይነት ግንኙነት እንደሆነ ለይቶ ማመልከት ይኖርበታል።

በተያዘው ጉዳይ በተጠሪና በሥር 1ኛ ተከሣሽ መካከል ሰነድን መያዣ በማድረግ በተሰጠ ብድር በውል ላይ የተመሠረተ ግንኙነት የተፈጠረ ሲሆን ተጠሪም ይህንን በክሱ ለይቶ በመጥቀስ በውሉ ላይ ተመሥርቶ ሊከፍለኝ ይገባል የሚለውን ጠይቋል በሌላ በኩልም ተጠሪ ክሱን ሲያቀርብ 2ኛው ተከሣሽ የአሁን አመልካች በሰነድ አማካይነት መያዣ ያደረገውን ንብረት በሕግና በመመሪያ የተጣለበትን ግዴታ በመጣስ ለ1ኛ ተከሣሽ ለቋል በማለት ስለሆነ ኃላፊነቱም ከውል ውጭ በጥፋት ላይ የተመሠረተ እንደመሆኑ መጠን የሚኖርበትም ግዴታ ከውል ውጭ በፈፀመው ጥፋት ምክንያት በተጠሪ ላይ ጉዳት የደረሰ ከሆነ ይህንን ጉዳት መካስ ስለሚሆን በዚሁ መሠረት ተጠሪ ከውል ውጭ ደርሶብኛል የሚለው ጉዳት ካለ ይህንን አስልቶና ለይቶ በክስ መጠየቅ ሲገባው የሁለቱ ተከሣሾች ኃላፊነት ከውልና ከውል ውጭ ከተለያዩ የክስ ምክንያት የመነጨ በሆነበት ሁኔታ ተጠሪ የውል ግንኙነት ካለው ከ1ኛው ተከሣሽ ከውሉ አፈፃፀም ጋር በተያያዘ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት በክስ የሚጠይቀውን ገንዘብ ከውል ውጭ ኃላፊነት ያለበት 2ኛውም ተከሣሽ

/አመልካች/ በአንድነትና በነጠላ ሊከፈለኝ ይገባል በማለት መጠየቁ አግባብነት ያለው ሆኖ አልተገኘም።

የሰ/መ/ቁ. 28865

ህዳር 24 ቀን 2000 ዓ.ም

ሲጠቃለልም ተጠሪ በአመልካች ላይ ያቀረበው ክስ ከውል ውጭ በሌላ ግንኙነት ሆኖ አመልካችም በዚህ መልሱ ኃላፊ መሆን እንዳለበት የተረጋገጠ ቢሆንም አመልካች በፈጸመው ጥፋት ምክንያት በተጠሪ ላይ ጉዳት ደርሶ ከሆነ ይህንኑ ጉዳት ተጠሪ አስልቶና ለይቶ ካሳ እንዲከፈለው መጠየቅ ሲገባው በዚህ መልኩ ክስ ባልቀረበበት ሁኔታ ከተለያየ የክስ ምክንያት የመነጨውን የሁለቱን ተከላካዮች ኃላፊነት በመቀላቀል የውል ግዴታ ካለበት ከ1ኛ ተከላካዥ ጋር አመልካች በአንድነትና በነጠላ ካሳ ሊፍለኝ ይገባል በማለት ተጠሪ ያቀረበውን ክስ የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት ተቀብሎ በዚህ መሠረት መወሰኑ ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተውም የፌዴራል ክ/ፍ/ቤት ይህንኑ ማጽናቱ የሕግ ስህተት የተፈጸመው ሆነው ተገኝተዋል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 00388 በ2/4/96 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔና የፌዴራል ክ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 29113 በ5/4/99 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕግ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. አመልካች በፈጸመው ጥፋት ከውል ውጭ ኃላፊነት ያለበት መሆኑ የተረጋገጠ ቢሆንም በዚህ ምክንያት ተጠሪ ደርሶብኛል የሚለው ጉዳት ተለይቶ በክስ ያልተጠየቀ ስለሆነ ከሥር 1ኛ ተከላካዥ በአንድነትና በነጠላ በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍል አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ነ/ዓ

ዳኞች:- መንበረፀሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐገሥ ወልደ

ሐሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች:- የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ - አልቀረበም

ተጠሪ:- አቶ ካሳ ግዛው

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው በተጠሪ በኩል ጥፋት መፈጸሙን አመልካች ያላስረዳ ሰለሆነ በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ተጠሪ ሊከፍል አይገባም በማለት በበታች ፍ/ቤቶች በመወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካች ቅሬታ በማቅረቡ ነው።

የጉዳዩ አመጣጥም ሲታይ አመልካች በፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት በተጠሪ ላይ ባቀረበው ክስ ተከላካዥ በድርጅታችን በመካኒክነት ተቀጥሮ በመሥራት ላይ እንዳለ የዋጋ ግምታቸው ብር 1178.05 (አንድ ሺህ አንድ መቶ ሰባ ስምንት ብር ከአምስት ሣንቲም) የሆኑ የመኪና መለዋወጫዎችን በመኪና ላይ ለመግጠም ተረክቦ ያልገጠመ ከመሆኑም በላይ ጠፍቶብኛል በማለት ወደ ንብረት ክፍል ገቢ ሳይደርግ የቀረ ስለሆነ ተከላካዥ እነዚህን የተከረባቸውን መለዋወጫ ዕቃዎች መልሶ እንዲያስረክብ ወይም የዋጋ ግምታቸውን እንዲከፍል ይወስንልን በማለት ጠይቋል።

የከላካዥ ክስና ማስረጃም ለተከላካዥ ደርሶ በሰጠው መልስ የመኪና መለዋወጫ ዕቃዎችን መረከቡን ሳይክድ የሥራ መደቡ የተበላሹ የከላካዥ መኪናዎችን መጠገን እንደሆነና ጥገናውም የሚከናወነው በመደበኛ የሥራ